

Situații statistice

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

BIBLIOTECILE
PUBLICE DIN
REPUBLICA
MOLDOVA

SITUAȚII
STATISTICE
2005-2008

Chișinău, 2010

CZU 027.52(478)

B 51

Elaborare: Larisa Gologan, Ecaterina Dmitric

Coperta: Dragoș Popa

Redactor: Jana Badan

Procesare computerizată: Maria Griniuc, Natalia Rotaru

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Bibliotecile publice din Republica Moldova : Situații statistice 2005-2008 / Bibl. Naț. a Rep. Moldova ; alcăt.: Larisa Gologan, Ecaterina Dmitric. – Ch. : BNRM, 2010. – 60 p.

Tabele. – 60 ex.

ISBN 978-9975-9968-6-0.

027.52(478)

ARGUMENT

● În anii 2005-2008, activitatea bibliotecilor publice a fost orientată spre satisfacerea necesităților informaționale, culturale și de lectură ale tuturor membrilor comunității, indiferent de statutul etnic, social sau vârstă, oferindu-le acestora informații și servicii de calitate, implementând servicii și tehnologii noi și contribuind la formarea culturii informaționale la beneficiari.

REȚEAUA DE BIBLIOTECI PUBLICE

● La 1 ianuarie 2008, în Republica Moldova funcționau **1381 de biblioteci publice**, aflate în subordinea Ministerului Culturii și Turismului al Republicii Moldova, din care **1218 (88,2%)** activau în localități rurale, **120 (8,7%)** – în orașe, **41 (3,0%)** – în municipiile Chișinău și Bălți și 2 biblioteci cu statut de bibliotecă națională – Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Națională pentru Copii “I. Creangă”.

Pentru anii 2005-2008 s-a păstrat tendința anilor precedenți de înființare și reînființare a bibliotecilor. Astfel și-a reluat activitatea BP din s.Tabăra (**raionul Orhei**) redeschisă în 2006. În același an, de asemenea, după o perioadă îndelungată de stagnare, și-au reînceput activitatea bibliotecile publice din satele Gura Căinarului, Vărvăreuca și Zăluceni din **raionul Florești** cu un fond total de 9211 exemplare. Ca impact 6319 locuitori ai satelor respective vor beneficia de serviciile bibliotecii. În raionul Râșcani, după o perioadă îndelungată, în anul 2008, și-a reluat

activitatea BP din satul Sverdiac. În 2006, și-a reluat activitatea BP din s. Pașcani, **raionul Cahul**, care în urma unui ordin a fost comasată cu biblioteca școlară din localitate. La momentul comasării, fondul de carte a fost transmis bibliotecii școlare, unde a fost păstrat pe parcursul anilor. În anul 2006, primăria a luat decizia de a reînființa biblioteca publică, oferindu-i local în grădinița de copii.

În același timp, se menține tendința de comasare a bibliotecilor pentru copii cu bibliotecile care deservesc cititorii maturi din localitate, acestea devenind secții pentru copii. Astfel, în 2006, s-a comasat BP pentru Copii din satul Baimaclia din Căușeni cu BP Baimaclia din localitate. Conform Deciziei nr. 09/12 din 13.12.2005 a primăriei Tuzara, raionul Călărași, în anul 2006, BP din s. Seliștea Nouă, care activa într-un edificiu avariat, a fost comasată cu BP din comuna Tuzara (2006), ambele biblioteci până la momentul comasării fiind la gestiunea primăriei Tuzara. În raionul Cahul, în anul 2006, și-au încetat activitatea 2 biblioteci. A fost lichidată ca unitate BP din s. Vladimirovca. Biblioteca activa într-o localitate cu un număr de populație mic și oferea servicii unui număr de 200 de utilizatori, deținea o colecție mică de publicații și era amplasată într-o clădire avariată. Colecția de publicații a fost transmisă BP din satul Gavanoasa, celei mai mari biblioteci publice, aflate la gestiunea primăriei Gavanoasa, de care aparținea și biblioteca din satul Vladimirovca. În același an, BP pentru Copii din s. Slobozia Mare, Cahul, a fost comasată cu BP pentru maturi din localitate. În anul 2007, bibliotecile publice pentru copii din s. Copăceni, Sângerei și Iabloana, Glodeni, au fost comasate cu bibliotecile pu-

blice pentru maturi din localitățile respective. Numai în anul 2008, în raionul Râșcani și-au încetat activitatea 3 biblioteci: după mai mulți ani de inactivitate, la decizia primăriei Vasileuți, BP din satul Ciubara a fost comasată cu BP din satul Știubeieni, ambele biblioteci aparținând teritorial de primăria respectivă; bibliotecile publice din localitățile Ceparia și Bulhac ale primăriei Șumna, precum și BP din Slobozia-Recea, primăria Recea, și-au încetat activitatea neacoperind normativele în vigoare. Primăriile consideră defavorabil să plătească nici 0,5 salariu bibliotecarului pentru a asigura activitatea bibliotecii cel puțin cu un program de lucru redus. Pentru satele respective, care au o populație mică, bibliotecile publice sunt unicele instituții de acest gen din localitate. Anume din acest motiv nu este clară politica administrației publice locale vizavi de funcționarea bibliotecilor menționate. BP din s. Plop, raionul Cantemir, a fost lichidată ca unitate (2007), fondul fiind transferat în BP din s. Florica.

În 2006, Filiala orășenească nr. 3 din Ungheni a fost desființată din motivul că era inconvenient să fie întreținută. Menționăm că în orășelul Ungheni utilizatorii sunt serviți de câteva filiale, ceea ce este suficient.

Lipsa bibliotecarului a fost motivul stagnării pe perioade îndelungate, în anul 2006, a activității bibliotecilor publice din satele Mândrești, Târșitei și Ciulucani din raionul Telenești. De 3 ani de zile nu funcționează BP pentru Copii din satul Fundurii Vechi, Glodeni, motivul fiind, de asemenea, lipsa personalului. De aproape 5 ani lipsește personalul și în bibliotecile publice din satele Slobozia Măgurii și Nicolaevca (Sân-

gerei). Nu a funcționat, din lipsa bibliotecarului, și BP din satul Novaci, Călărași.

Activitatea unor biblioteci a fost întreruptă parțial sau totalmente pentru o perioadă, în legătură cu efectuarea reparațiilor curente și capitale, precum și demararea unor campanii de inventariere a colecțiilor bibliotecilor. BPR “Vasile Alecsandri” din Telenești, în anul raportat, a activat parțial, fiind în reparație capitală și inventariere a colecțiilor sălii de lectură. Reparații capitale și curente au fost efectuate, de asemenea, la Biblioteca pentru Copii din Glodeni (2006) și BPR din aceeași localitate, BP din s. Popeștii de Sus, Drochia. BP din s. Zgurița, Drochia, nu a activat în anul 2006 pe parcursul a 7 luni, motivul fiind reparația capitală a Casei de Cultură din localitate, unde era amplasată biblioteca respectivă. Din același motiv nu a activat întreg anul 2006 și BP din Sipoteni, Călărași. În anul 2006, au fost în reparație curentă 20 din cele 43 biblioteci publice din raionul Călărași, cheltuindu-se în acest scop 47,2 mii lei. La 1 ianuarie 2009, rămâneau în așteptarea reparațiilor capitale încă 3 biblioteci din raionul dat.

În total în republică, la începutul anului 2009, 28 din cele 1381 de biblioteci rămâneau să activeze în localuri avariate și 232 necesitau reparație capitală (în 2007 – 254), multe din ele așteptând soluționarea problemei timp îndelungat. Spre exemplu, numai în raionul Ștefan-Vodă, la 1 ianuarie 2009, rămâneau să activeze în localuri avariate 3 biblioteci, din care o bibliotecă ocupă spațiu avariat mai mult de 5 ani (BP s. Cioburciu).

În același timp, merită să menționăm că, în anii 2005-2008, numărul bibliotecilor care au beneficiat de investiții pentru efectuarea reparațiilor curente și capitale a crescut semnificativ în comparație cu anii precedenți. În raionul Criuleni, în anul 2008, au fost cheltuiți pentru reparații curente și capitale a bibliotecilor publice din rețea 251 mii lei, din care 194, 5 mii lei pentru BPR “Tamara Isac”. Biblioteca Publică Raională “Dimitrie Cantemir” din Ungheni a beneficiat de 49, 0 mii lei pentru reparația parțială a localului și schimbarea mobilierului. În corespundere cu un program de acțiuni la nivel de raion, 11 biblioteci publice din Ialoveni au beneficiat de resurse pentru efectuarea reparațiilor curente și capitale, în total cheltuindu-se în acest scop 142,5 mii lei. Pentru reparația edificiului Bibliotecii Publice Orășenești “Petre Țefănuță” din Ialoveni, primăria orașului a alocat 96,9 mii lei, ceea ce este cu 86,9 mii lei mai mult decât suma programată.

Unele biblioteci au fost transferate în localuri cu condiții mai favorabile pentru activitate. De noi spații au beneficiat BP din s. Cimișeni (Criuleni), BP pentru Copii din s. Balatina și BP din Clococenii Vechi, Glodeni, bibliotecile publice din satele Dănceni și Varatic, Ialoveni. Administrația publică din Corjova (Criuleni) a oferit bani pentru reparația localului bibliotecii publice și procurarea mobilierului. În urma expirării contractului de arendă, în local nou a trecut Filiala orășenească nr. 1 din Soroca. Administrația publică locală a făcut eforturi considerabile pentru a reanima activitatea bibliotecii din s. Maramonovca, Drochia, distrusă în urma unui incendiu care a nimicit atât localul, cât și colecția de carte, oferindu-i un nou local și 192 mii lei pentru efectuarea achiziției de carte.

Și, totodată, pentru efectuarea reparațiilor celor 55 biblioteci publice din Florești (menționăm faptul că este una din cele mai mari rețele), în anul 2006, au fost cheltuiți doar 57,6 mii lei, în moment ce 5 biblioteci din Florești, la finele anului raportat, rămâneau să fie în stare avariata și 9 necesitau reparație capitală. Situația nu s-a schimbat nici la începutul anului 2009: din numărul total de biblioteci ale acestui raion, 9 necesitau reparație capitală și 12 activau în localuri avariate.

În ultimii 10 ani, puține biblioteci au avut resurse financiare la capitolul investiții capitale, procurarea utilajului și inventarului. Spre exemplu, bibliotecile publice din Râșcani, la capitolul menționat, nu au avut cheltuieli pe parcursul a 12 ani. În același raion, în anul 2006, pentru efectuarea reparațiilor curente și capitale a celor 55 de biblioteci publice, au fost cheltuiți doar 42,4 mii lei. La începutul anului 2007, 10 biblioteci din rețeaua respectivă necesitau reparații curente și 6 – reparații capitale, iar la finele perioadei raportate, rămâneau să fie reparate capital 4 biblioteci. Până în anii 2007-2008, în majoritatea bibliotecilor publice din raionul Strășeni, amplasate în spațiul rural, cheltuielile se rezumă la achitarea salariilor angajaților și contribuțiilor, deplasărilor și abonarea la ediții periodice. N-au fost alocate surse pentru automatizare, procurarea mobilierului, efectuarea reparațiilor capitale, deși majoritatea absolută a bibliotecilor necesită investiții la acest capitol.

Biblioteca pentru Copii din Vadul lui Vodă, grație insistenței grupului de inițiativă creat în cadrul bibliotecii, este parteneră într-un proiect aflat în derulare la nivel de comunitate finanțat de IREX.

La începutul lunii ianuarie a anului 2009, la nivel de țară necesitau reparație capitală 232 biblioteci publice, iar 28 erau amplasate și activau în localuri avariate. Numai în raionul Glodeni din 35 de biblioteci erau în așteptarea reparațiilor capitale 7 din ele, iar sediul BP din satul Camenca este avariat mai mult de 5 ani. Rămân să activeze în localuri avariate bibliotecile din satele Leunte și Opaci (Căușeni), din acest motiv fiind lipsite și de curent electric.

Din 30 de biblioteci, câte activează în raionul Criuleni, în perioada rece a anului 2005, au avut încălzire doar 7. Reprezentanții administrației publice locale sunt în căutarea unor soluții pentru a redresa situația, urmărindu-se o dinamică pozitivă. Astfel, în 2006, încălzire au avut de acum 11 biblioteci. La începutul anului 2008, 25 din bibliotecile publice ale raionului Criuleni erau asigurate cu încălzire. În raionul Rezina au avut încălzire, în anul 2006, doar 9 biblioteci, în raionul Edineț din 47 de biblioteci s-au încălzit 18, inclusiv 10 sunt dotate cu sobe și 2 cu reșouri electrice. Lipsită de încălzire termică mai mult de 20 de ani este și principala bibliotecă din rețea – Biblioteca Publică Raională Edineț, problema rămânând să fie soluționată prin conectarea acesteia la încălzirea centrală. Activitatea îndelungată a bibliotecarilor în localuri care nu se încălzesc, în perioada rece a anului, a adus la înrăutățirea sănătății acestora și drept rezultat lipsirea comunităților de serviciile bibliotecii. Din acest motiv BP din Mândrești, Telenești, a fost închisă pe parcursul a 10 luni. Perioade îndelungate au fost închise din același motiv mai multe biblioteci din raionul Drochia, inclusiv BP din s. Hăsnășenii Mari și BP din s. Zărnești, Cahul. Bibliotecile publice din

satele Onițcani, Zăicana, Corjova din raionul Criuleni au fost închise câte o lună.

Și totuși situația la capitolul asigurării bibliotecilor publice cu încălzire în anii de referință s-a îmbunătățit considerabil. După mai mulți ani de activitate în localul care nu avea încălzire, BPR din Nisporeni a fost conectată la încălzirea centrală în sezonul rece al anului 2007-2008. Acest lucru a devenit posibil în urma alocării de către Consiliul Raional a unei sume în valoare de 70,0 mii lei, pentru efectuarea parțială a reparației capitale și conectarea instituției la rețeaua de gazificare. Au fost conectate la rețea și unele biblioteci publice din spațiul rural (BP s.Vălcineț și Căbăiești, Călărași, Nimoreni și Zâmbreni din Ialoveni). În unele biblioteci problema asigurării cu căldură în perioada rece a anului a fost rezolvată prin construirea sobelor, asigurarea cu reșouri electrice.

Biblioteca Județeană Buzău, România, care patronează Filiala de carte românească "Basarabia" din Soroca, în anul 2006 a contribuit financiar la instalarea unui cazan pentru încălzirea acesteia.

Debransarea unor biblioteci de la rețeaua electrică rămâne o problemă ca și în anii precedenți. Numai în raionul Rezina opt biblioteci au fost deconectate de la rețeaua electrică, în Telenești și Strășeni – 5, motivele fiind diferite (deteriorarea rețelelor electrice, lipsa contoarelor electrice, amplasarea bibliotecilor în clădiri avariate, lipsa finanțelor pentru achitarea serviciilor de utilizare a energiei electrice). Spre exemplu, bibliotecile publice din satele Ciobanca și Saca (Strășeni) sunt debransate de la curentul elec-

tric mai bine de 5 ani de zile, BP din Sacă activând în local avariat. La 1 ianuarie 2009, 2 biblioteci din raionul Drochia nu aveau curent electric (BP s. Gribova și BP s. Drochia). În așa mod problema spațiilor de amplasare este caracteristică pentru majoritatea bibliotecilor.

DEZVOLTAREA COLECȚIILOR

● Colecțiile bibliotecilor și resursele informaționale se înscriu printre resursele strategice de mare importanță a oricărui stat, de aici și necesitatea dezvoltării acestora pentru comunitate și fondatori. Dezvoltarea și diversificarea colecțiilor și concordanța lor cu interesele beneficiarilor constituie axa principală în jurul căreia se învâрте întreaga activitate bibliotecară.

Colecțiile bibliotecilor publice din Republica Moldova numărău, la începutul anului 2009, **17 120,0 mii** (în 2005 – **17 477,8 mii documente**, ceea ce ne demonstrează faptul că în 4 ani colecțiile bibliotecilor publice au scăzut cu 357,8 mii publicații, cuprinzând o tipologie documentară diversă (cărți, publicații seriale, documente audiovizuale, colecții electronice etc.). Numărul documentelor în limba de stat era, la începutul anului 2009, **7642,3 mii documente (44,6%** din numărul total de documente); în anul 2007 – **7579,6 mii exemplare**, sau **44,1%**, în anul 2006 – **7569,1 mii exemplare** (ceea ce constituie **43,5%**), iar în anul 2005 – **7543,1 mii exemplare publicații**, sau **43,2%**). Ca și în anii 2003-2004, în anii raportați, indicatorul respectiv a

înregistrat o evoluție pozitivă. Cartea în limba de stat cu grafia latină, la 1 ianuarie 2009, era de **3801,6** mii exemplare, ceea ce se egala cu **22,3%** din numărul total de colecții deținute de biblioteci, ori cu **49,9%** din numărul total de colecții în limba de stat. Publicațiile în limba de stat cu grafie chirilică constituie **3754,0 mii exemplare**. Fondul de carte per capita este de 4 documente.

Un indicator foarte important pentru imaginea de ansamblu a actualității colecțiilor deținute de bibliotecă este **rata de înnoire a stocului**. În anul 2008, acesta a fost de **49,7** ani (în 2007 – **54,4** ani; în 2006 – **67,5** ani; în 2005 – **57,3** ani). Ghidul IFLA-UNESCO recomandă o rată medie de înnoire a fondului de 7-10 ani, care se calculează împărțind fondul total la numărul total al achizițiilor pe parcursul perioadei de referință. Cifrele ne demonstrează că, la momentul actual, fondurile de publicații ale multor biblioteci sunt voluminoase, conținând multe documente solicitate rar de către utilizatori, depășite moral, uzate fizic, dublete etc. Administrația bibliotecilor trebuie să conștientizeze faptul că relevanța colecțiilor față de necesitățile comunității locale este cu mult mai importantă decât dimensiunile colecției, iar colecțiile mari nu sunt neapărat colecții bune, în special în era informației digitale. Este necesar de început procesul de eliminare din fonduri a tot ce nu mai corespunde astăzi cerințelor utilizatorului, chiar și în situația când numărul de publicații intrate este mult mai mic (sau chiar lipsește) comparativ cu numărul documentelor casate. În final, mărimea colecției este determinată de mai mulți factori, inclusiv spațiu, resurse financiare, populația servită de bibliotecă, apropierea teritorială

de alte biblioteci, importanța regională a colecțiilor, accesul la resursele electronice, estimarea necesităților locale, ratele de achiziții și de casare, politica de schimb interbibliotecar.

Anume din aceste motive, anii de referință se caracterizează prin demararea procesului de reinventariere și verificare a colecțiilor deținute de biblioteci, de revizuire și de eliminare a literaturii uzate fizic și moral. Unele rețele de biblioteci au desfășurat o activitate amplă în acest plan (mun. Chișinău, raioanele Dubăsari, Călărași, Ialoveni, Leova etc.). În așa mod, în anul 2007, ieșirile de publicații (522,9 mii documente) erau aproape duble în comparație cu intrările (315,9 mii documente), iar în 2008 acestea se egalau cu 445,8 mii documente în comparație cu 344,3 mii documente intrate.

Faptul că bibliotecile încă dețin multe documente care astăzi nu corespund cerințelor este dovedit și de indicele mediu de circulație a fondului destul de mic (1,2 în anul 2008 și în 2007) și la acest nivel se menține pe parcursul ultimilor ani, iar în 2005 fiind în descreștere (1,4) comparativ cu anul 2004, când acesta era de 1,5.

Odată cu eliminarea documentelor casate, are loc redactarea cataloagelor și fișierelor bibliotecilor, constituirea și dezvoltarea colecțiilor bibliotecii – o activitate esențială, complexă și de mare responsabilitate, de care depinde, în ultima instanță, realizarea celorlalte elemente ce definesc o bibliotecă. Căile prin care s-a realizat dezvoltarea colecțiilor au fost diverse.

Conștientizând importanța dezvoltării colecțiilor pentru activitatea bibliotecilor, acestea au făcut eforturi mari în scopul intensificării **relațiilor de colaborare cu consiliile locale**, ceea ce a contribuit într-o oarecare măsură la sporirea alocațiilor pentru procurarea documentelor. Conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.1215 Cu privire la cadrul de cheltuieli pe termen mediu (2006-2008), în anul 2008, au fost prevăzuți 10 lei pentru un locuitor la articolul achiziția de publicații. După unele modificări a fost recomandată suma de 7 lei. Până la urmă, n-a fost alocată nici jumătate din suma preconizată în acest scop. În anul 2008, cel mai bun **indicator de performanță cheltuieli pe cap de locuitor** pentru achiziția de publicații a fost următorul: Dubăsari – 8,71, Căușeni – 8,39, Chișinău – 7,11, Anenii Noi – 6,24, Nisporeni – 4,44, Ștefan-Vodă – 4,37, Basarabasca – 4,32, Rezina – 4,11, Strășeni – 4,07, Telenești – 3,94. Clasarea raionului Dubăsari pe prima poziție este o surpriză plăcută, luând în considerare situația delicată a acestei localități. Raionul nu dispune de o bibliotecă publică raională și în asemenea condiții această problemă a fost soluționată de șeful Direcției cultură și specialistul principal responsabil de activitatea bibliotecilor. Așa cum activitatea de completare a bibliotecilor este centralizată, la achiziționarea publicațiilor a contribuit atât Consiliul Raional, cât și primăriile. Raionul cu cea mai mică medie a acestui indicator de performanță este Cahul, cu 0,97 lei per capita. În anul 2008, media indicatorului de performanță cheltuieli pentru achiziția de carte pe cap de locuitor în republică a constituit 3,35 lei (0,25 eurocenți). Indicatorul cheltuieli total per capita a constituit 21,8 lei sau 1,5 euro. Media în țările Uniunii

Europene la acest indicator este de 14,71euro per capita. IFLA-UNESCO recomandă ca rată optimă de achiziții per capita 0,25 publicații sau 250 pentru 1000 de locuitori. Cifra înregistrată în bibliotecile publice din țară, în anul 2008, a fost de 0,10. În ultimii ani, bibliotecile din mai multe țări folosesc, cu scopul de a stabili necesarul de resurse financiare pentru achiziția de publicații, următoarea formulă: numărul total al populației-țintă înmulțit cu rata medie anuală a achiziției pe cap de locuitor (0,25) și înmulțit cu prețul mediu al unei publicații.

Pentru a îmbunătăți și reactualiza componența fondului de publicații în toate bibliotecile, este necesar de a respecta normativele stabilite de guvern pentru achiziția de carte.

Structura colecțiilor după categoria documentelor la finele perioadei de raportare este prezentată în felul următor: 97,4% sunt cărți și publicații periodice, 0,6% documente de muzică tipărită, 0,02% manuscrise, 0,4% documente audiovizuale, 0,05% le constituie colecția electronică, 0,8% documente grafice, 0,8% alte documente. O situație practic similară urmărim și în anii precedenți. Mică, dar fiind într-o creștere fie și nesemnificativă, este colecția electronică. La începutul anului 2007, ea era de 0,03%, iar la 1 ianuarie 2009 – 0,05%. Și totuși, dacă facem o comparație cu anul 2001, când numărul documentelor electronice era atât de nesemnificativ, încât în anul menționat nici nu figura în rapoartele statistice, în 2002 numărul deja 2300 unități, în 2003 – 2700 unități, iar în 2004 – 3500 exemplare. Cu toate că este o creștere destul de modestă, este și o crește-

re importantă, având în vedere costul încă ridicat la acest tip de documente și prezența redusă pe piața de carte.

Sursele financiare mici, oferite de fondatori, le permit bibliotecilor să completeze și să dezvolte de regulă doar fondurile de referințe ale bibliotecilor publice, dându-le posibilitatea să se apropie de normativele internaționale. Fondul respectiv trebuie să constituie aproximativ 10% din fondul total și să conțină enciclopedii, dicționare de limbă și pe domenii, ghiduri, atlase, hărți rutiere, cărți de telefoane, programe în ajutor instruirii și dezvoltării profesionale.

În mare măsură bibliotecile au reușit să-și îmbogățească colecțiile, în special cu carte de referință, datorită contribuției financiare a **Fundației Soros-Moldova**, care a finanțat ultimele proiecte din **programul “Dezvoltarea colecțiilor”**. În anii de referință acesta a fost orientat spre bibliotecile din spațiul rural. În special proiecte de dezvoltare a colecțiilor au avut bibliotecile din s. Lăpușna, Drăgușeni Noi (Hâncești), s. Limbenii Vechi (Glodeni), s. Taraclia (Căușeni), s. Mălăiești și BPR “Tamara Isac”, Criuleni, s. Țânțăreni, Roșcani, Telița, Varnița, Bulboaca, Delacău (Anenii Noi), s. Balabani, Novosiolovca, Cairaclia (Taraclia), s. Oxentea, Doroțcaia, bibliotecile pentru copii s. Pârâta, Cocieri (Dubăsari), s. Berezlogi, Bulăiești, Ciocâlteni, Donici, Fedoreuca, Lucașeuca, Morozeni, Seliște, Teleșeu, Trebujeni, Zorile (Orhei), s. Pistruieni (Telenești). Bibliotecile care au implementat proiectele menționate au avut o creștere considerabilă a numărului de vizite și împrumuturi.

Bibliotecile din localitatea Hârbovăț (Anenii Noi), în anul 2006, grație unui proiect inițiat de ONG “Prodezvoltare” și susținut de Suedia, au beneficiat de o donație de carte în număr de 668 exemplare, în valoare de 39,7 mii lei.

Cu fiecare an ce trece, sporește numărul **donățiilor parvenite de la persoane fizice**. Au intrat documente și din partea bibliotecilor din România. Biblioteca-filială nr. 4 din Soroca Nouă (raionul Soroca) a beneficiat de o donație de carte din partea Bibliotecii Județene Vaslui (România), în număr de peste 500 exemplare (2006); BP din Bălăsinești, Briceni, a beneficiat de o donație de 400 exemplare din partea României (2006); Biblioteca pentru Copii din Nisporeni a primit un lot de carte din partea Consiliului Orășenesc al orașului Lugoj din România, în valoare de 43 472 lei moldovenești, ce i-a asigurat colecțiilor acesteia o varietate tematică, lingvistică și tipologică în corespundere cu interesele cititorilor.

Biblioteca Municipală “Eugeniu Coșeriu” din Bălți a beneficiat de o donație de carte în număr de 399 de exemplare în sumă totală de 38 310 lei din partea Ambasadei SUA în Republica Moldova, pentru completarea Colțișorului American, care funcționează în cadrul bibliotecii respective.

O modalitate de completare cu documente au fost **donățiile de carte**, parvenite din diferite surse. Anual fiecare bibliotecă publică primește în mediu 6-7 cărți, publicate în cadrul Programului de susținere a editării cărții naționale, care este distribuită prin intermediul **Centrului de donații al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova**.

Cu donații valoroase pe parcursul multor ani de zile vine **Fundația Cărții.**

În pofida faptului că, începând cu anul 2002, după câțiva ani de activitate a bibliotecilor în condiții de descentralizare, s-a simțit o ușoară îmbunătățire la capitolul asigurarea bibliotecilor publice cu carte, subiectul rămânând sensibil și în anii raportați. Practic, o bună parte din bibliotecile publice se confruntă cu problema insuficienței alocațiilor pentru achiziția de carte.

Ministerul Culturii și Turismului a ajuns la concluzia că e necesară o măsură care ar ameliora situația. Planul de acțiuni privind realizarea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Național de Biblioteci în anii 2007-2010, la compartimentul *Dezvoltarea, comunicarea și conservarea colecțiilor*, prevedea crearea cadrului juridic privind centralizarea la nivel de raion a achiziției de carte pentru bibliotecile publice.

În acest scop, a fost elaborată de către Ministerul Culturii și Turismului, în anii raportați, o circulară, în care se solicita efectuarea achiziției de carte în mod centralizat la nivel de municipiu (raion), ideea fiind susținută de mai mulți bibliotecari. În baza documentului sus-numit, unele consilii raionale au luat decizii pentru centralizarea surselor financiare fie totalmente, fie parțial, în scopul procurării cărților și edițiilor periodice. Ca rezultat, autoritățile publice locale au dat consimțământul de a realiza această sarcină. În așa mod se fac eforturi de a respecta cuantumul minim stabilit de stat pentru achiziția de carte (Briceni, Căușeni, Dubăsari, Glodeni, Ialoveni, Leova, Sângerei,

Soroca, Strășeni, Telenești, Ungheni ș. a.). Bibliotecile raionului Ialoveni fac achiziția centralizat din anul 2004, din inițiativa Secției raionale de cultură, având la bază decizia Consiliului Raional din 2003. De mai mulți ani practică modalitatea dată raioanele Căușeni, Dubăsari și Leova.

Este cazul să menționăm că, în situația centralizării de acest gen, bibliotecarul rămâne responsabil de conținutul fondurilor și este obligat să contribuie la constituirea acestora în așa fel încât colecțiile să răspundă criteriilor de obiectivitate și de imparțialitate. În același timp bibliotecarul este orientat să respecte și să aplice politica documentară stabilită de autoritatea tutelară.

Astfel, în baza unor decizii ale consiliilor raionale, în unele raioane deja **se face achiziția centralizată.**

Totodată modalitatea propusă nu este susținută unanim de către toate raioanele din republică. Mai întâi de toate, nu este acceptată de înșși bibliotecarii care pe parcursul ultimilor ani au reușit să inițieze relații bune de colaborare cu reprezentanții administrației publice locale, aceștia alocând de pe an ce trece sume tot mai considerabile pentru procurarea cărții. În special situația se referă la raionul Anenii Noi. Atât administrația raionului Anenii Noi, cât și bibliotecarii nu sunt de acord cu decizia luată privitor la efectuarea achiziției în mod centralizat, argumentul fiind că bibliotecile publice din rețeaua respectivă au depus eforturi mari pentru stabilirea unor relații bune cu reprezentanții administrației publice locale și astăzi beneficiază de resurse suficiente pentru dezvoltarea colecțiilor.

În același timp, Secția cultură Criuleni, de comun acord cu bibliotecarii, după un an de asigurare cu carte în mod centralizat, au ajuns la concluzia să renunțe la metoda propusă, considerând-o neconvenabilă. În așa mod, după o practicare în decurs de câțiva ani a achiziției centralizate, în urma unei decizii a Consiliului Raional Criuleni, din 2008 s-a revenit la achiziția descentralizată.

Consiliile raionale ale unor unități administrative teritoriale (Cahul, Cantemir, Călărași, Cimișlia, Dondușeni, Fălești, Hâncești, Nisporeni, Râșcani, Rezina ș. a.), de asemenea, nu acceptă revenirea la centralizare, decizia luată venind în contradicție cu Legea administrației publice locale. Este cazul să menționăm că o bună parte din bibliotecile aflate în componența raioanelor menționate duc o mare lipsă de carte. Bibliotecarii din raioanele Basarabeasca, Edineț, Taraclia, Telenești, Drochia, sunt unanim de părerea că doar prin achiziția de carte în mod centralizat problema asigurării cu carte a bibliotecilor poate fi soluționată.

Biblioteca publică trebuie să aibă posibilitatea de a se abona la ziarele și revistele locale: nu mai puțin de două publicații seriale de nivel național, nu mai puțin de o publicație de cultură generală și măcar o publicație cu informații de nivel internațional.

În condițiile restricțiilor pentru achiziția de carte, abonarea edițiilor periodice capătă o însemnătate deosebită. Se recomandă abonarea la cel puțin 10 ediții periodice la 1000 de locuitori. Pentru materialele audio și video, și materiale cu subtitluri pentru

persoanele cu dificultăți de vedere, se recomandă cel puțin 10 unități la 1000 de locuitori. Anual se recomandă achiziționarea a cel puțin 20 înregistrări audio și 4 înregistrări video la 1000 de locuitori. În ultimii ani se simte o evoluție pozitivă la capitolul asigurării bibliotecilor publice cu ediții periodice.

La micșorarea colecțiilor au contribuit și alți factori: deteriorarea acoperișurilor (ca rezultat în timpul ploilor apa pătrunde în clădiri), frigul din încăperi în perioada rece a anului etc. Spre exemplu, atât localul, cât și fondul BP din s. Căpriană, raionul Strășeni, din cauza problemelor menționate, este infectat cu mușegai.

Toate exemplele de mai sus justifică pe deplin utilitatea bibliotecilor, care continuă să răspundă, cu părere de rău, doar parțial cerințelor utilizatorilor, din cauza insuficienței publicațiilor în așa domenii cum ar fi: științe naturale, tehnică, filosofie, psihologie, iar interesul pentru ele rămâne constant, deoarece lectura este generată de necesități, aspirații, responsabilități afirmate în această lume în schimbare. Utilizatorii pledează în favoarea noilor colecții, indiferent de genuri sau format, importantă fiind calitatea publicației.

Dacă în localitate nu există o bibliotecă specializată în servirea cititorilor-copii, literatura pentru această categorie de cititori trebuie să reprezinte 30-50% din fondul total și să includă documente pe diverși purtători de informații.

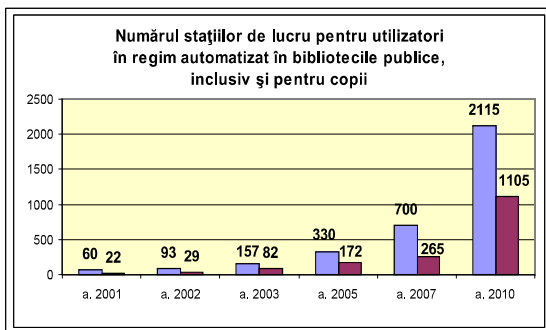
Pe măsura afirmării Societății Cunoașterii, bibliotecile vor evolua de la oferirea informației beneficiari-

lor la oferirea răspunsurilor gata. Această schimbare este percepută drept un pas important pentru a face față concurenței impuse de alți promotori de informații. Pornind de la ideea dată, politica achizițiilor va trebui treptat reorientată pentru a face față acestor provocări.

FACILITĂȚI ȘI SERVICII

● La începutul anului 2009, cele 1381 de biblioteci publice ofereau cititorilor 430 (în 2007 – 412; în 2006 – 353; în 2005 – 337) **stații de lucru** pentru utilizatori în regim automatizat, dintre care exact jumătate (50,5%) sunt pentru cititorii din bibliotecile municipale și orășenești, 44,2% pentru utilizatorii bibliotecilor de la sate și 5,3% pentru cei ai Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și ai Bibliotecii Naționale pentru Copii “I. Creangă”. Dacă e să comparăm cu anul 2004, când numărul stațiilor de lucru amplasate în bibliotecile din spațiul rural era 34,9%, atestăm o mică îmbunătățire la acest capitol. Cititorului-copil îi revin 208 stații de lucru în regim automatizat. Conform unei prognoze realizate în anul 2004, pe parcursul anului 2007, bibliotecile publice trebuiau să ofere utilizatorului 700 stații de lucru, dintre care 365 rămâneau să fie oferite copiilor (vezi figura 1). În realitate, la 1 ianuarie 2009, bibliotecile publice au fost gata să le propună cititorilor practic ceva mai mult de jumătate din numărul preconizat. Diagrama propusă și datele statistice privind activitatea bibliotecilor, înregistrate în anii 2005-2008, ne dovedesc faptul că situația la capitolul dat până în anul 2006 reflecta o dinamică pozitivă, în anii 2007-2008 însă se simte o stopare.

Figura 1. Dinamica stațiilor de lucru pentru utilizatori în bibliotecile publice (prognoză)

Datele statistice despre activitatea bibliotecilor publice prezentate de Departamentul Statistică și Sociologie (actualmente Biroul Național de Statistică) al Republicii Moldova și prognoza Ministerului Culturii și Turismului al Republicii Moldova

Din cele 1381 biblioteci publice, la începutul anului 2009, sunt dotate cu calculatoare 191 (13,8%), inclusiv 104 biblioteci comunale/sătești (8,5% din 1218 biblioteci comunale/sătești); 50 biblioteci orășenești (41,7% din 120 biblioteci și filiale orășenești); 35 biblioteci și filiale municipale (85,4% din 41 biblioteci și filiale municipale) și 2 biblioteci naționale (BNRM și BN pentru Copii “Ion Creangă”). Cele 191 de biblioteci dețin 828 calculatoare, din care 544 au acces la Internet. La dispoziția utilizatorului sunt puse 150 de imprimante, inclusiv 90 pentru cititorul până la 16 ani și 77 de scanere.

În anii raportați, au fost implementate un șir de proiecte cu susținerea financiară a Fundației Soros: Proiectul “Extinderea serviciilor pentru beneficiarii bibliotecilor publice” (BP din s. Criva, Briceni); “Acces nelimitat la informație pentru toți”, “Informație la timp

– performanță în timp”, “Servicii de bibliotecă pentru copii și tineret” (Șerpeni, Gura Bâcului, Merenii Noi, r-nul Anenii Noi), “Mediateca Junii” (Mărculești, r-nul Florești).

Cu susținerea Guvernului Republicii Moldova, în BP din satul Plop-Știubei a fost inaugurat un centru de informare. Pentru a-l dota cu echipament performant și mobilier modern, au fost cheltuiți 100 mii lei. Bibliotecile publice din satele Frăsinești și Cetâreni, Ungheni, au realizat proiecte susținute financiar de organizația nonguvernamentală “Contact”, ceea ce a permis oferirea de noi servicii utilizatorilor.

Deschiderea Colțișorului American (American Corner), în cadrul Bibliotecii Municipale “Eugeniu Coșeriu” din Bălți, cu susținerea Ambasadei SUA în Republica Moldova și a Primăriei Municipiului Bălți, a sporit randamentul serviciilor bibliotecare din localitate. Un astfel de serviciu a fost deschis, de asemenea în anii raportați, în cadrul Bibliotecii Publice Orășenești Ceadâr-Lunga (UTA Găgăuzia). Aceste servicii dețin bogate colecții de carte de referință, ediții periodice în limba engleză despre istoria, cultura, literatura și viața socială din Statele Unite ale Americii și sunt dotate cu echipamente de ultima oră, fiind susținute financiar de Ambasada SUA în Republica Moldova. În anii 2005-2006, a activat cu mare succes și primul centru de acest fel, creat în cadrul BPR “Dimitrie Cantemir” din Ungheni în anii precedenți.

La BPR din Călărași activează serviciul de carte în limba franceză, la Filiala de carte românească “N. Titulescu” Ialoveni – oficiul de carte engleză, care deți-

ne o colecție de 4469 volume de documente în limba engleză, dintre care 3500 au fost oferite ca donații de către biblioteca ce o patronează (Biblioteca Județeană “Ion Minulescu” din Olt, România), iar 600 volume de către voluntarii Corpului Păcii în Moldova.

Bibliotecile publice din țară, care au beneficiat, începând cu anul 2000, de susținere financiară atât din partea Fundației Soros-Moldova, cât și din partea altor organisme internaționale, organisme nonguvernamentale etc. pentru punerea în funcțiune a centrelor de acces la informație, mediatecilor și a altor servicii, în anii 2005-2006 au oferit ore de instruire în utilizarea noilor tehnologii informaționale pentru populația comunităților (BPR Anenii Noi, BPR “Mihai Eminescu”, Fălești, BPR “Dimitrie Cantemir”, Ungheni, BPR Cahul și BP s. Crihana Veche, Cahul). Filiala pentru copii a BPR din Cahul oferă, de asemenea, cursuri de instruire la calculator pentru copii și adulți.

Bibliotecile publice din satele Onișcani și Bravicea, Călărași, BPR “Mihai Eminescu” din Fălești, BPR din Leova, Filiala de carte românească “N. Titulescu” din Ialoveni au organizat, cu susținerea administrației publice locale, voluntarilor Corpului Păcii în Moldova a ONG-urilor, ore de studiere a limbilor moderne.

FILIALELE DE CARTE ROMÂNEASCĂ

● Este regretabil faptul că unele filiale de carte românească, înființate grație protocoalelor bilaterale de colaborare dintre partea moldovenească și cea română, astăzi nu mai mențin relații de colaborare

cu partea opusă, bibliotecile respective dezvoltându-și colecțiile de carte datorită susținerii financiare a administrațiilor publice locale. Unele biblioteci și-au reluat relațiile de colaborare după o perioadă de stagnare (Filiala de carte românească din Strășeni).

Bibliotecile de carte românească, care activează în municipiul Chișinău, cele din Ungheni, Ialoveni, Hâncești, Orhei, Soroca, nu numai că au reușit să mențină relațiile inițiate, ci și le-au consolidat, făcându-le mai fructuoase. Spre exemplu, Filiala de carte românească "N. Titulescu" din Ialoveni, inițiată în 1995 sub patronajul Fundației Europene "N. Titulescu" cu sediul la București, astăzi are un fond de carte de 26,0 mii de publicații în diferite limbi ale lumii, pe care îl pune la dispoziția celor aproape 2000 de utilizatori (în 2009 – 1815). Anual împrumută cca 50 mii de documente și este un veritabil centru al culturii din localitate, organizând importante activități culturale (Zilele bibliotecii, expozițiile în cadrul pinacotecii "N. Titulescu" etc.). Biblioteca Județeană Buzău din România, în anul 2006, a susținut financiar Filiala de carte românească "Basarabia" din Soroca la instalarea sistemului de încălzire, oferind și un lot de carte de valoare.

La 1 ianuarie 2009, în Republica Moldova activau 27 filiale de carte românească și 2 servicii specializate de carte românească, care dețineau un fond de publicații în număr de 470,2 exemplare de documente, din care 93% erau în limba română. În anul 2008, acestea au înregistrat un număr de 47,3 utilizatori activi, dintre care 21,2 erau până la vârsta de 16 ani, 817,9 de vizite, inclusiv 14,0 – virtuale și un împrumut de carte de 2 557,4 documente, dintre care 92,5% erau în limba de stat.

UTILIZATORII ȘI UTILIZAREA BIBLIOTE- CILOR

● De serviciile bibliotecilor publice, în anul 2008 au beneficiat aproape 1 mln. de utilizatori (847,7). În comparație cu anul 2005, când bibliotecile au înregistrat 958,0 mii de utilizatori, numărul acestora a scăzut cu 110,3 mii. Numărul de împrumuturi în același an s-a egalat cu 20527,0 mii de documente, ceea ce în raport cu anul 2005 este mai puțin cu 3733,3 mii publicații. Bibliotecile publice au înregistrat 8619,4 mii vizite, dintre care 48,5% au fost efectuate de utilizatorii până la 16 ani. Din numărul total de vizite 647,1 (7,5%) au fost vizite virtuale. În unele sisteme împrumutul de publicații, în raport cu anii precedenți, este în creștere sau este în scădere nesemnificativă, ceea ce ne demonstrează că bibliotecile sunt unicele instituții, în special din spațiul rural, care oferă acces la informație (Briceni, Criuleni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Glodeni, Hâncești, Ialoveni, Leova, Ocnița, Râșcani, Sângerei, Ștefan-Vodă, Telenești, Ungheni).

La micșorarea principalilor indicatori au contribuit mai mulți factori: efectuarea reparațiilor capitale perioade îndelungate, precum și curente, când bibliotecile au fost închise sau au activat parțial. Numai în anul 2008, de reparații capitale au beneficiat în jur de 22 biblioteci din teritoriu și 336 au efectuat reparații curente. De asemenea, o influență negativă a avut-o lipsa personalului perioade îndelungate din motive de boală, provocată de condițiile de muncă nesatisfăcătoare, în special cauzate de frigul din încăperi, care a dus și la micșorarea numărului de cititori.

Cu toate că activitatea multor biblioteci este marcată de numeroase dificultăți: lipsa încălzirii, curentului electric, finanțării adecvate, salarizării sub limita necesităților etc., majoritatea din acestea au întreprins eforturi pentru revigorarea lecturii și dezvoltare, demnă de apreciere. Indicatorii obținuți justifică pe deplin utilitatea bibliotecilor publice pentru comunitate, dar acestea nu întotdeauna satisfac totalmente cerințele utilizatorilor, în mare parte din lipsa publicațiilor solicitate.

Anul 2008, în Republica Moldova, a decurs cu genericul Anul Lecturii, în cadrul căruia au avut loc mai multe acțiuni de amploare. Demn de remarcat este **studiul “Timpul și spațiul lecturii în Republica Moldova”**, desfășurat de către Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

În bibliotecile publice din Republica Moldova sunt create și funcționează **cenacluri literar-artistice, saloane muzicale și literare, cluburi pe interese**: Clubul “Tinere talente” (BPO “M. Eminescu” Rezina) activează mai bine de 10 ani; “Tânăra gospodină” (BP s. Marinici, Nisporeni) și “Gospodina” (BP s. Moara de Piatră, Drochia), cercurile și cluburile “Gospodina”, “Mâini dibace” (BP s. Văsieni, Telenești, BP s. Pepeni, Sângerei, BP s. Mihăilenii Vechi, Pârjota, Râșcani), “Meșterita” (BP s. Pitușca, Călărași), “Croșeta de aur” (BOP s. Țibirica, Călărași), “Clubul fetelor” (BP s. Cuhnești, Glodeni), Salonul literar și Salonul de arte (BM “Eugeniu Coșeriu” Bălți), Salonul literar-muzical “Mugurel” (BPR “Mihail Sadoveanu” Strășeni), Cenaclul literar “Pasărea din noi” (BP s. Chișcăreni, Sângerei), “La izvoarele poeziei” (BPO Sângerei),

“Speranțe juvenile” (BPR “Mihail Sadoveanu” Strășeni) și Cenaclul “Baștina” (BP s. Scoreni, Strășeni), Teatrul poetic “Pelerinii iubirii” (BP s. Chișcăreni, Sângerei), “Tânărul declamator” (BP s. Slaveanca, Sângerei), teatrele de păpuși (BP “I. Mangher” și BP “Alba Iulia” din municipiul Chișinău), Clubul “Romantica” (BP s. Biruința, Sângerei), Cenaclul literar-artistic “Vivas Logos”/“Trăiască cuvântul” (BPR Anenii Noi, Filiala pentru copii), Cenaclul literar al tinerilor condeieri “Mihai Eminescu” (BPR “Mihai Eminescu” Fălești), Clubul tinerelor talente “Cutezătorii” (BP s. Cuhnești, Glodeni), Clubul de dezbateri “Dialog” (BP s. Mărculești, Florești și BP s. Palanca, Drochia), Clubul “Erudit” (BPO Costești, Râșcani), cenaclurile “Auzit-am din bătrâni” (BPR Telenești), “Miorița” (BP s. Ochiul Alb, Drochia), “Steaua de duminică” (BP s. Fundurii Vechi, Glodeni), “Penița fermecată” (BP s. Verejeni, Telenești), “Mugurașii creației” (BP s. Văsieni), “Și nu e om să nu fi scris o poezie” (BP s. Măndrești, Telenești), “Clubul bunelor maniere și a mâinilor dibace” (BP s. Sărăteni, Telenești; BP s. Iserlia, Basarabeasca), “Speranța” (BP s. Zăicani, Râșcani), “Plai natal” (BPO Râșcani).

Un șir de cenacluri au publicații de cultură, care reflectă activitatea acestora și promovează cultura plaiului natal (publicația “La Creangă” a cenaclului Bibliotecii Naționale pentru Copii “Ion Creangă”, “Vivas Logos” a Cenaclului literar-artistic “Vivas Logos”, ce activează în cadrul BPR Anenii Noi, Filiala pentru copii).

La Biblioteca Publică pentru Copii din Vadul lui Vodă și Biblioteca Publică Orășenească Basarabeasca activează teatrul de păpuși.

Este deja o tradiție ca bibliotecile din republică să organizeze în incinta lor muzee ale satelor în care activează.

Anii de referință s-au marcat și printr-o gamă variată de programe culturale și de agrement: serate tematice, atenee, ore istorice, simpozioane, mese rotunde, concursuri, victorine.

Biblioteca Publică Orășenească “Vasile Alecsandri” din Telenești a participat, în colaborare cu Primăria Telenești, la realizarea **Proiectului “Un oraș curat – cetățeni sănătoși”**, inițiat de administrația publică locală în anul 2006 și susținut financiar de Centrul Național de Asistență și Informare a ONG-urilor din Moldova „Contact” (6 mii \$ SUA). Proiectul are drept scop îmbunătățirea stării sanitaro-epidemiologice a orașului prin lichidarea gunoștilor neautorizate și reamenajarea celei autorizate, crearea condițiilor pentru menținerea echilibrului sanitar-ecologic și ridicarea nivelului culturii ecologice a cetățenilor orașului. Urmărind acest scop, Biblioteca Publică a organizat, în colaborare cu Primăria, mai multe acțiuni, inclusiv bilunarul înverzirii, curățeniei sanitare și salubrității teritoriului orașului și seminarul “Sănătatea populației și starea ecologică a orașului Telenești: probleme, realizări, perspective”, cu participarea activă a reprezentanților administrației publice locale, sectorului asociativ, economic și cultural, Consiliului local al copiilor și tinerilor, antreprenorilor, Serviciului ecologic, Centrului de Medicină Preventivă, profesorilor și elevilor. Biblioteca menționată a realizat, în anul 2006, în colaborare cu ONG CAIC, și proiectul “Teritoriu amenajat, tineret educat”.

Biblioteca Publică Raională Cahul, începând cu anul 2007, este parteneră a unui proiect în comun cu Asociația pentru Cooperare și Comunicare Democratice “Dialog” din Cahul.

Biblioteca Publică din satul Zberoaia, Nisporeni, cu susținerea ONG “Vatra satului”, a obținut proiectul “Promovarea unui mod sănătos de viață”, pentru realizarea căruia Programul PASET a oferit 3975 \$ SUA, care vor fi utilizați la reparația capitală a bibliotecii, dotarea bibliotecii cu mobilier modern și la dezvoltarea colecțiilor. Promovarea unui mod sănătos de viață a fost o prioritate pentru BPR Călărași, unde activează Centrul de informare în domeniul medicinei, inaugurat cu susținerea financiară a Fundației Soros-Moldova. La BPR Glodeni funcționează clubul “Mod sănătos de viață”. Reviste bibliografice, zile de informare, mese rotunde, discuții, ore de sănătate cu genericul “Sănătate pentru toți” și “Viață fără violență” au avut loc în toate bibliotecile publice din republică.

Biblioteca Publică Raională “Tamara Isac” din Criuleni oferă servicii azilului de bătrâni din localitate, deschis în 2006, organizând activități culturale și inaugurând un punct de deservire cu carte. “Trec anii tinereții... trec...și nu se mai întorc” a fost genericul acțiunilor organizate de Biblioteca Publică din Calarașovca (raionul Ocnița), prilejuate de înființarea, în cadrul Zilei Internaționale a Oamenilor în Etate, a azilului de bătrâni din localitate. În BPR Telenești funcționează Clubul oamenilor în etate “O viață – un destin”, în BPR din Călărași de mai mulți ani activează Clubul “Vârsta de aur”, la BPO Ocnița – Cenaclul “La teiul” și Clubul

“Nadejda”. La BPO Râșcani cititorii de vârstă a treia s-au întâlnit la serata “Faptele frumoase ce brăzdează decenii”. BPR Leova oferă persoanelor în etate servicii inedite, aceștia beneficiind de servicii la domiciliu.

Pe parcursul ultimilor ani, Biblioteca Raională din Criuleni colaborează fructuos cu Centrul pentru Copii cu Dizabilități “Speranța” din Criuleni, inaugurat în 2001.

BPO “Mihai Eminescu” din Rezina dispune de un serviciu special Deservirea deținuților de la Penitenciarul nr. 17 și Instituția de Reabilitare Socială nr. 1 din localitate, oferind mai mulți ani servicii categoriei respective de utilizatori. Astfel, se organizează acțiuni culturale și de agrement, se fac sondaje privind necesitățile de lectură ale acestora. Serviciul este dotat cu un calculator, combină muzicală, videocasetofon, o colecție de casete video și audio, un copiator, televizor. În anii 2007-2008, în instituțiile respective au fost transmise 8280 exemplare de publicații casate în urma inventarierii întreprinse în mai multe biblioteci publice din Rezina. Deținuții penitenciarului din Leova sunt în atenția specialiștilor bibliotecii din localitate, care a deschis un punct de deservire a categoriei respective de utilizatori, în anul 2008 numărul acestora fiind 160.

Bibliotecile publice asigură activitatea punctelor de deservire cu carte și a pichetelor de grăniceri (BPR Leova).

Bibliotecile din Väsieni, Verejeni, BPO “Vasile Alecsandri” (Sala de lectură și agrement) din Telenești au devenit un adevărat centru de zi al copiilor cu dizabilități și din familiile socialmente vulnerabile, unde ei își petrec aproape tot timpul liber. Biblioteca Publică din Väsieni, în anul 2006, a elaborat și realizat, în colaborare cu ONG CAIC, proiectul “Centrul Social Vocațional pentru copii în situații de risc”, iar BPO “Vasile Alecsandri” din Telenești – proiectul “Life of collors”, orientat spre integrarea în societate a copiilor din familii dezavantajate (cu sprijinul Filialei Crucea Roșie Telenești). De o mare popularitate în rândul cititorilor-copii se bucură centrul informațional “Șansa” din Lozova, Strășeni.

O prioritate a anilor raportați, pentru bibliotecile publice din Telenești, a fost lansarea și începutul realizării Programului “Adolescentul în secolul XXI” orientat spre publicul utilizatorilor de vârstă adolescenței. Programul respectiv a fost orientat spre educația pentru sănătate.

Servicii speciale au fost oferite tinerilor cititori de către mai multe centre pentru această categorie (Centrul pentru copii și tineret din BP s. Bravicea, Călărași, Centrul de agrement pentru tineret “Cutezătorii” din BP s. Izvoare, Fălești).

În bibliotecile “Alba Iulia”, “I. Mangher”, “Transilvania” din municipiul Chișinău, Filiala pentru copii a BPR Cahul anual își desfășoară activitatea taberele de vară, iar într-o bună parte de biblioteci, în perioada vacanței mari, se promovează programele “Lecturile verii”. Biblioteca Publică din s. Crihana

Veche, Cahul, în ultimii patru ani, s-a manifestat din plin în această direcție. Spre exemplu, Tabăra de vară, organizată în anul 2007 la biblioteca respectivă, și-a realizat activitățile sub genericul “Vino și tu în lumea copilăriei alături de noi”. În anul 2008, tabăra de vară a activat grație proiectului “Vara înstelată de copii”, realizat cu suportul Ambasadei SUA, fiind un eveniment plin de surprize, care a avut la bază experiența americană și a fost o vacanță de vis pentru cei 72 de copii beneficiari ai proiectului, o bună parte din ei la acel moment fiind lipsiți de căldura părintească.

O activitate imensă au desfășurat bibliotecile publice în deservirea reprezentanților diferitor minorități naționale. **Salonul minorităților naționale**, care activează de mai mulți ani în Biblioteca Publică Orășenească Ocnîța, a devenit un adevărat centru comunitar cultural și informațional pentru beneficiarii reprezentanți ai tuturor minorităților naționale din localitate. Biblioteca Municipală “Eugeniu Coșeriu” din Bălți, în anul 2008, a inițiat proiectul “Varietate culturală”, având drept scop formarea colecțiilor de carte în limba minorităților naționale, care locuiesc și activează în municipiul Bălți. Primul lot de carte a parvenit din partea Comunității Bulgarilor din localitate. Biblioteca Publică Orășenească din Râșcani participă, de mai mulți ani, la organizarea Festivalului Etniilor, ce se desfășoară anual sub egida Ministerului Culturii și Turismului al Republicii Moldova. În cadrul acestei acțiuni au avut loc și dezbateri cu genericul “Istoria, cultura și tradițiile popoarelor, care locuiesc în orașelul Râșcani”, “Cultura popoarelor slavone”. BPR Drochia și BPO Râșcani mențin relații de colaborare cu societățile romilor din localitățile respective. Bibli-

oteca Publică din Alexandrovca, Ialoveni, a acumulat un număr impunător de obiecte vechi și documente istorice ce țin de bulgarii originari din localitate, care au stat la baza elaborării lucrării “Aleksandrovka – 100 let pereseleniû bolgar”. Printre obiectivele apropiate este și deschiderea în incinta bibliotecii a muzeului satului. Servicii inedite, inclusiv și de studiere a limbilor, manifestări culturale, acces la colecții speciale oferă reprezentanților diferitor etnii bibliotecile specializate din municipiul Chișinău (Biblioteca de carte poloneză “Adam Mickiewicz”, Biblioteca de carte bulgară “Hristo Botev”, Biblioteca de carte evreiască “Ițic Mangher”, Biblioteca de carte ucraineană “Lesea Ukrainka”, Biblioteca de carte găgăuză “Mihail Ciachir”, Biblioteca de carte în limba rusă “Mihail Lomonosov”, care are și un serviciu de carte bielorusă), Serviciul de carte germană.

ACTIVITATEA DE MEMORIE ȘI CUNOAȘTERE LOCALĂ A BIBLIOTECILOR

● Bibliotecile din Republica Moldova au manifestat și manifestă o preocupare constantă în ceea ce privește cumulara, păstrarea și gestionarea documentelor și informațiilor de interes local. Colecțiile de istorie locală, găzduite de bibliotecile publice, sunt instrumente capabile să reflecte comunitatea în toată diversitatea ei, să contribuie la educarea societății prin încurajarea participării active a cetățenilor în vederea salvărdării și promovării identității comunitare. Bibliotecile publice și-au asumat un rol activ în afirmarea tradițiilor și valorilor locale. Îndeosebi bibliotecile publice participă la reînvierea tradițiilor satelor.

În ultimii ani au fost elaborate un șir de materiale: **indicii bibliografici** “Ocnîța un ram din teiul lui Stamati”, “Ocnîța – poarta de nord a Moldovei” (Ocnîța), **fișierele** “Personalitățile raionului Criuleni”, “Din istoria raionului Criuleni” (Criuleni), “Personalități teleneștene” (Telenești), **bibliografiile** “Orașul Bălți” (mai multe fascicule, Bălți), “Localitățile raionului Strășeni. Îndreptar bibliografic” (BPR “Mihail Sadoveanu” Strășeni), **listele bibliografice** “Probleme actuale ale culturii și artei” (Bălți), **fișierul ținutal** “Rezina”, “Drochia”, **bazele de date** “Totul despre Drochia”, “Drochia culturală” și “Personalități notorii drochiene”, **fișierele tematice** “Ștefan cel Mare – ctitor de neam și de țară”, “Din istoria neamului”, “Eminesciana” (Rezina); au avut loc un șir de acțiuni culturale prilejuite de marcarea jubileului de 60 de ani de la fondarea raionului Ocnîța cu genericul “Raionul meu – viitorul meu”, a 511 ani de la prima atestare documentară a localității Rezina cu o suită de acțiuni culturale (ore istorice “Rezina – localitate istorică de pe malul bătrânului Nistru”, **ore literare** “Localitatea Rezina în romanul autobiografic «Rugăciune pentru cei morți» de Boris Vlăstaru”, **vernisaaj de fotografii și documente** “Rezina – trecut, prezent și viitor”, lansări de carte etc.); un șir de manifestări cu genericul “Biblioteca – un aport în cunoașterea trecutului și prezentului localității Bălți”, prilejuită de aniversarea a 585-a de la înființarea municipiului Bălți (BM “Eugeniu Coșeriu” Bălți), **simpozionul istoric** “Telenești: trecut, prezent, viitor” cu participarea angajaților Academiei de Științe a Moldovei, cetățeni de onoare ai orașului (BPO “V.Aleksandri” Telenești) și **conferința** “Valorificarea patrimoniului cultural național și local – o șansă pentru revitalizarea co-

munității noastre”, organizată de către BP din satul Verejeni, Telenești, în colaborare cu primăria, membrii Clubului ACSA și voluntarii organizației Agenda locală – 21; **vernisaajul** “Hrisoavele domnești”, organizat în baza reproduțiilor după documentele originale ce fac parte din patrimoniul Arhivei Naționale din Iași, România, și expoziția permanentă consacrată Marelui Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt “În fața lui s-a închinat istoria” (bibliotecile publice din Ștefan-Vodă); **Conferința raională** “Ștefan cel Mare – domn al Moldovei” (Glodeni); Zilele orașului Ocnița, devenite deja tradiționale ș. a.

O remarcabilă manifestare – aniversarea celor 100 de ani de la nașterea folcloristului și etnologului Petre Ștefănuță – a organizat BPO “Petre Ștefănuță” din Ialoveni, în colaborare cu Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Filologie al Academiei de Științe a RM, Uniunea Scriitorilor din Moldova, Consiliul Raional Ialoveni, Secția raională cultură Ialoveni și Liceul Teoretic “Petre Ștefănuță” din localitate. În cadrul acestei acțiuni au avut loc: conferința științifică “100 ani de la nașterea profesorului-etnolog P. Ștefănuță”, lansarea biobibliografiei “Petre Ștefănuță”, dezvelirea bustului Petre Ștefănuță, vernisarea expozițiilor “Petre Ștefănuță – personalitate notorie a orașului”, “Etnologul basarabean – Petre Ștefănuță”, a fost renovat și re-deschis la BPO muzeul “Petre Ștefănuță”, inaugurat în 1993 la Ialoveni. Muzeu ale satelor sau ale personalităților notorii găzduiesc și alte biblioteci publice din țară, precum și BP din s. Todirești, Anenii Noi. O vastă activitate la deschiderea și dezvoltarea muzeului de literatură “Liviu Damian” din satul

Corlăteni, raionul Râșcani, efectuează bibliotecarul de la BP din acest sat. În anul 2007, în incinta BPO Ocnița, a fost deschis muzeul orașului Ocnița, angajații bibliotecii date fiind preocupați și în continuare de valorificarea patrimoniului local. În așa mod, prin crearea muzeului localității în incinta bibliotecii, a fost câștigat un suport considerabil în promovarea istoriei, culturii și tradițiilor poporului, noi posibilități de extindere a serviciilor oferite de bibliotecă, o îmbunătățire a imaginii bibliotecii.

Bibliotecile desfășoară, în colaborare cu primăriile, o vastă activitate pentru popularizarea obiceiurilor și tradițiilor, a meșteșugurilor populare, organizând în acest scop expoziții de carte “Azi la noi în sat e hram”, “Sărbătorile izvoarelor și fântânilor”, “Sărbătorile străzilor” (Sângerei), expozițiilor de pictură “Orașul Ialoveni în viziunea pictorului George Petrea” (Ialoveni), spectacole muzical-literare “Crâmpene din comoara spirituală a tătăreștenilor” (Strășeni), “Veșnicia s-a născut la sat” (BP s. Scoreni, Strășeni) etc. BM “Eugeniu Coșeriu” din Bălți a inițiat editarea bibliografiei “Bălți”, care va fi compusă din mai multe fascicule, primele 2 văzându-și apariția în anul 2006. Aceeași bibliotecă a elaborat ghidul “Străzile municipiului Bălți” și a deschis seria “Personalități bălțene” prin lansarea biobibliografiei “Anatol Pânzaru – 70 de ani”. La Biblioteca Publică din satul Zaim, Căușeni, s-a desfășurat Concursul “Comoara”.

Bibliotecile publice din țară depun eforturi pentru studierea, cunoașterea și promovarea istoriei localităților. O interesantă activitate în această plan, având genericul “File din istoria localității”, desfășoară bibli-

otecile din raionul Ialoveni. Numai în ultimii ani, BP din s. Gangura, Ialoveni, a elaborat mai multe lucrări ce țin de istoria satului menționat (“Din zestrea neamului”, “Baștina”, “Istoria colhozului”, “File din istoria localității”, “Cartea memoriei”, iar bibliotecara din satul Alexandrovca a organizat aniversarea a 100 ani de la înființarea satului dat.

În scopul prezentării unor informații ample despre viața și activitatea personalităților originare din Rezina și renumite în lume, a fost alcătuită bibliografia locală “Cultura și arta. Personalități rezinene” și organizat fișierul “Rezina”. A văzut lumina tiparului biobibliografia “Boris Vlăstaru-Vvexler”, originar din Rezina, și ghidul biobibliografic “Ion Perciu” (poet). Alte biblioteci au publicat cărțile electronice “Eugeniu Coșeriu simbol al aspirațiilor basarabene” și “Anatol Pânzaru – 70 de ani” (BM “Eugeniu Coșeriu” Bălți), bibliografia “Resurse informaționale pentru studierea istoriei naționale” (BPR “Mihail Sadoveanu” Strășeni), au organizat ore literare “Creații folclorice și tradiții populare din Ialoveni” (BPO “Petre Ștefănuță” Ialoveni).

O adevărată sărbătoare pentru cititorii bibliotecilor din raionul Telenești este Festivalul-Concurs anual al tinerilor creatori de poezie “Pe o ramură de grai”, ajuns, în anul 2008, la cea de-a VII-a ediție și organizat sub genericul “Port în suflet drag de țară”. Festivalul se desfășoară sub patronajul administrației raionului Telenești, printr-un parteneriat fertil al principalelor instituții educative din raion.

În BP din satul Parcovă există de mulți ani o tradiție de a organiza expoziția “Maeștri basarabeni”, în

cadrul Festivalului Internațional al Artiștilor Plastici “Parcova-Nova”.

Diverse activități culturale au avut loc în cadrul ședințelor cenaclurilor literare, cluburilor, saloanelor de arte, literare și muzicale, care activează în bibliotecile publice din țară: Salonul literar-muzical “Mugurel” și Cenaclul “Speranțe juvenile” (BPR “Mihail Sadoveanu” Strășeni), Salonul de arte (BPR Leova și BPO Ocnița), “Baștina” (BP s. Scoreni, Strășeni), “Moștenitorii” (BP s. Meleşeni, Călărași), Clubul “Poiana picilor” cu genericul “Din vraja cuvintelor castel al nemuririi zidim” (BP s. Sadova, Călărași), Salonul literar-muzical pentru copii (BPR Călărași), Clubul “Lăstari din teiul lui Stamati” (BPO Ocnița). Despre interesul față de tradițiile și istoria neamului ne vorbește și faptul că unele din aceste cluburi au luat naștere în anii de referință.

Servicii culturale, științifice, bibliografice, educaționale, de promovare a operei, vieții și activității dinastiei Hasdeu precum și o cercetare științifică vastă realizează Centrul de Hasdeologie din municipiul Chișinău. Centrul Academic Eminescu deține o bogată colecție de carte pe suport tradițional și electronic de și despre Mihai Eminescu, care se bucură de o mare popularitate la utilizatori. BPR Cahul, având ca parteneri BM “B.P. Hasdeu”, Universitatea de Stat “B.P. Hasdeu”, Muzeul “B.P. Hasdeu”, Teatrul Muzical-Dramatic “B.P. Hasdeu”, Biblioteca pentru Copii, primăria din localitate, Consiliul Rațional Cahul și Direcția generală de învățământ din Cahul, a realizat, în anul 2007, proiectul “Zilele B.P. Hasdeu la Cahul”. Anul 2008 a fost “Anul

Dinastiei Cantemireștilor”, în cadrul căruia bibliotecile au organizat mai multe acțiuni, printre care simpozionul și expoziția de carte “Dinastia Cantemireștilor” de la BPR “Tamara Isac” Criuleni.

DIALOG CULTURAL

● Pentru bibliotecile publice din Moldova anii raportați au fost marcați de o suită de activități cultural-științifice, în scopul afirmării bibliotecii în spațiu și timp, prin care aceasta și-a demonstrat utilitatea și și-a motivat existența. Au fost organizate diverse activități, adevărate evenimente culturale axate pe importante aniversări și comemorări ale personalităților neamului, s-au desfășurat seminare, mese rotunde, concursuri, recitaluri, serbări aniversare, variate expoziții de carte. În cadrul programelor culturale au fost scoase în evidență documente de valoare din colecțiile bibliotecilor prin ample dezbateri tematice.

Bibliotecile și-au intensificat activitatea de colaborare și parteneriat cu alte instituții similare din comunități pentru ca informația să fie mai amplă și mai diversă. Gama variată a activităților culturale și participarea unor personalități notorii au confirmat prezența vie a bibliotecii în viața spirituală a comunității. Un exemplu bun de organizare a unor acțiuni de parteneriat este BPR “Tamara Isac” din Criuleni, care a găzduit masa rotundă “Participarea cetățenească – temelia democratizării comunitare” (2005). Acțiunea a fost pregătită în colaborare cu organizația obștească din Criuleni “Maluri de Nistru”, redacția “EST Curier”,

cu scopul antrenării cetățenilor în soluționarea problemelor comunității în care locuiesc. De asemenea, a avut loc masa rotundă “Realizarea Programului raional de acțiuni în domeniul dreptului omului: prezent și perspective”, organizată în colaborare cu Consiliul Raional Criuleni, Secția cultură și organele de resort din republică (2005), precum și Festivalul Internațional “Meșterul Manole”. La BP din Soltănești, Nisporeni, a avut loc masa rotundă cu genericul “Intelectualitatea și misiunea ei istorică”. La BPO din Rezina – masa rotundă cu genericul “Sănătatea femeii – sănătatea lumii: Nu violenței!” cu participarea activului Organizației de Femei din raionul Rezina, reprezentanților procuraturii, judecătorei, spitalului raional, comisariatului de poliție etc., la finele căreia a fost luată o decizie cu privire la implicarea întregii comunități, a factorilor de decizie, bibliotecii, instituțiilor educaționale în informarea populației, îndeosebi a locuitorilor de la sate despre drepturile omului, sănătatea femeii, prevenirea și combaterea violenței, traficului de ființe umane. În cadrul Bibliotecii Publice Orășenești Ocnița activează Clubul femeilor “Nadejda”, la ședințele căruia se întrunesc femeile – reprezentante ale diferitor minorități naționale (ucraineni, ruși, polonezi, bieloruși etc.).

La BP din s. Șerpeni, Anenii Noi, a fost organizată o masă rotundă cu genericul “Trăiește-ți viața”; în bibliotecile publice din Florești și Călărași – mesele rotunde “Drepturile omului”, “Nu pericolului drogurilor”, “Traficul de ființe umane”; în cele din Ștefan-Vodă – “Eu în cadrul grupului”, “La un pas de prăpastie”; la BP s. Pârjota, Hiliuți și Corlăteni, r-nul

Râșcani – acțiunile “Opinia mea și a ta” și “Traficul de femei și fete – cel mai alarmant fenomen”).

O frumoasă colaborare există între BPR Edineț, Muzeul Ținutului Natal și Școala de Muzică din localitate, rodul acesteia fiind vernisarea expozițiilor permanente de carte.

Bibliotecarii BPR din Ștefan-Vodă au inițiat, în colaborare cu grădinița din localitate, un program pentru utilizatorii de vârstă preșcolară “Biblioteca vine la tine cu prieteni”, prin astfel de acțiuni contribuind la cultivarea dragostei de carte din frageda copilărie.

La Telenești s-a desfășurat concursul raional de eseuri literare “Biblioteca – templu al înțelepciunii” și Concursul de lucrări artistice “Emblema Bibliotecii Publice”.

În conformitate cu Hotărârea prezidiului Organizației Veteranilor din Republica Moldova și în scopul cultivării sentimentelor de patriotism și a valorilor general-umane la tânăra generație, s-au desfășurat activități culturale cu genericul “Victoria – 60”, **consacrate victoriei în cel de-al Doilea Război Mondial.**

Pentru bibliotecile publice au devenit deja tradiționale: **Zilele dreptului de a ști** (în toate rețelele); **Zilele Mihai Eminescu** (Fălești și Rezina), **Zilele Mateevici** (Căușeni); **Zilele Mihail Sadoveanu** (bibliotecile publice raionale “Mihail Sadoveanu” din Strășeni și Soroca), **Zilele Nicolae Titulescu** (Filiala de carte românească “N. Titulescu”, Ialoveni), **Zilele**

bibliotecilor (Ialoveni, Criuleni, Rezina, Ștefan-Vodă, Ocnița etc.); **Zilele Creangă** (BN pentru Copii “Ion Creangă”, Anenii Noi, Glodeni, Râșcani, Ocnița); **Zilele Tamara Isac** (BPR “Tamara Isac” Criuleni); **Luna promovării cunoștințelor juridice** (Strășeni), **Decada “Stamatiana”** (acțiune raională organizată de către BPO Ocnița, anual), **Săptămâna cărții și a lecturii pentru copii** (organizată de către toate bibliotecile din țară); **Concursul literar** “La izvoarele înțelepciunii”, **Concursul raional “În lumea cărții și a lecturii”** (Anenii Noi); **Concursul raional al declamatorilor** cu genericul “Tu Luceafăr peste vremuri, tot lucești fără de moarte” (Râșcani, Glodeni), **Concursul raional “Arcadie Suceveanu la cea de a 55-a toamnă”** (Râșcani), “Nu noi suntem stăpâni ai limbii, ci limba e stăpâna noastră” (BPR “T. Isac” Criuleni), **Festivalul raional al cărții** “Alec Russo – ostaș al propășirii” (ediția a II-a, BPR “Mihail Sadoveanu” Strășeni) etc.

O vastă activitate organizează bibliotecile pentru instruirea și educația ecologică a copiilor și adolescenților, având drept scop familiarizarea lor cu metodele de protecție a mediului ambiant, evidențierea cauzelor și consecințelor poluării acestuia. La tema dată bibliotecile au realizat un ciclu de activități culturale cu genericul “Un arbore pentru dănuirea noastră”, “În prietenie cu natura”, orele ecologice “În lumea insectelor”, “Apa – izvorul vieții” (BPR “Tamara Isac” din Criuleni); expoziție de carte permanentă “Ecologia – o șansă pentru toți” (bibliotecile din Sângerei), “Moldova – zonă a dezastrului ecologic” (BP s. Țari-grad, Drochia); masa rotundă “Omul și natura” (BP s. Mândâc, Drochia), orele de ecologie “Omul nu poate

trăi în afara naturii” (BP Drochia). La BPO Costești din r-nul Râșcani, în cadrul **Festivalului comunitar “Eu, Prutul și Dunărea”**, au avut loc un șir de acțiuni cu genericul “Ecologia – o șansă în mileniul trei”. Către Ziua Mondială a Apelor, BPO Râșcani a organizat Ziua Informației cu genericul “Apa – izvorul vieții”, concursul raional “Ecologia – o șansă pentru mileniul trei”, concursurile “Eu și natura” (BP s. Zăicani, Mihăilenii Vechi, Pârjota, raionul Râșcani). O activitate interesantă desfășoară și Clubul pentru tinerii cititori “Olimpus”, inaugurat în anul 2006 în Biblioteca Publică Cucoara din Cahul, care are și secțiunea “Ecologie”.

INFORMATIZAREA BIBLIOTECILOR

● La 1 ianuarie 2009, 191 (13,8%) de biblioteci publice din cele 1381 dețineau cel puțin un calculator. Doar 8,5% (104) biblioteci din cele 1218 care funcționează în spațiul rural au beneficiat de tehnologii informaționale moderne. Din cele 120 de biblioteci orășenești nici jumătate nu beneficiază de calculatoare și alte tehnici moderne (50 sau 41,7%). Este regretabil faptul că principalele biblioteci, care sunt abilitate cu dreptul de centre metodologice teritoriale din raioanele Basarabeasca, Cantemir și Edineț, la începutul anului 2009, nu erau dotate cu calculatoare și alte tehnici necesare bibliotecilor pentru buna funcționare în era informației. Bibliotecile municipale sunt informatizate în proporție de 85 la sută. O problemă rămâne a fi conectarea bibliotecilor la rețeaua Internet. Deși, conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 255 din 9 martie 2005 privind Strategia Națională de edificare a societății

informaționale “Moldova electronică”, toate bibliotecile trebuiau conectate gratuit la rețeaua Internet până la începutul anului 2008, doar 129 biblioteci (67,5%) din cele 191 dotate cu calculatoare se bucură de acest avantaj. De asemenea unele lucruri necesitau o schimbare în baza Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 1215 Cu privire la cadrul de cheltuieli pe termen mediu (2006-2008), care prevedea modernizarea și informatizarea instituțiilor de cultură, în special a celor amplasate în teritoriu, inclusiv conectarea acestora a la Internet. Modernizarea și informatizarea instituțiilor de cultură, în perioada 2006-2008, necesita cheltuieli în sumă de 21,2 milioane de lei.

În realitate situația a fost alta. Fiind în condițiile deficitului de resurse financiare, o bună parte de biblioteci sunt nevoite să ofere beneficiarilor accesul la Internet contra plată, iar celelalte biblioteci pun la dispoziția utilizatorului accesarea Internetului gratuit datorită susținerii financiare din partea administrației publice locale. Bibliotecile din spațiul sătesc, dotate cu calculatoare și echipamente de rețea, beneficiază de servicii Internet în proporție de 51,9 la sută, bibliotecile orășenești – 76%, iar cele municipale – 100%. În total bibliotecile dispun de 828 de calculatoare, din care 544 (65,7%) sunt conectate la rețeaua Internet. Din numărul total de calculatoare 164 (19,8%) au fost achiziționate în anul 2008 din banii bugetelor locale, ceea ce ne dovedește faptul, că există schimbări fie și mici la capitolul implicării organelor locale la susținerea și dezvoltarea bibliotecilor. Un exemplu este rețeaua bibliotecilor publice din raionul Criuleni. În anul 2006, din cele 30 de biblioteci publice

ale r-ului Criuleni, doar Biblioteca Raională "Tamara Isac" din or. Criuleni deținea un singur calculator, iar la 1 ianuarie 2009, numărul bibliotecilor care aveau calculatoare și echipamente de rețea era 15 și acestea aveau 20 de calculatoare, din care 16 au fost procurate în anul 2008 din banii bugetului local la implicarea Consiliului Raional Criuleni. Aceste biblioteci au fost dotate de asemenea cu imprimante, copiatoare și scanere. O situație similară urmărim și în raionul Anenii Noi. Astfel 21 din cele 37 biblioteci, care s-au evidențiat ca cele mai bune, au intrat în posesia calculatoarelor și echipamentelor de rețea. Din bugetele locale au fost procurate 3 calculatoare, 2 imprimante, 1 copiator pentru BPR Soroca și Filiala de carte românească din Soroca. Biblioteca Publică Raională și Biblioteca pentru Copii din Nisporeni, în anul 2006, au beneficiat de sprijinul financiar al Consiliului Raional pentru procurarea a 2 calculatoare, 2 imprimante, inclusiv una color. Din banii bugetului local, în anul 2006, a fost asigurată cu un calculator și BP din Țibirica, Călărași. Primăria localității Telenești a venit la jubileul de 60 de ani al Bibliotecii Publice Orășenești "Vasile Alecsandri", pe care o patronează, cu echipamente tehnice. Grație suportului financiar al primăriei orașelului Ocnița, Biblioteca Orășenească a fost dotată, în anul 2008, cu 3 calculatoare, 1 copiator, imprimantă și scanner, echipamentele tehnice fiind puse la dispoziția cititorului în sala de calculatoare (în 2008, sala de calculatoare a înregistrat 11952 de vizite). Cu sprijinul președintelui țării, Biblioteca Publică din satul Sipoteni, Călărași, a fost dotată cu 2 calculatoare. BP pentru Copii din Vadul lui Vodă, mun. Chișinău, a beneficiat de un calculator performant și conectare gratuită la Internet, pentru anii 2005-2007, din partea firmei "Nipon".

Ca și în anii precedenți, unele biblioteci au beneficiat de tehnologii noi datorită implementării ultimelor proiecte finanțate de Fundația Soros-Moldova. Astfel, în ultimii ani a avut loc inaugurarea mediatecilor la BP s. Milești, BP s. Zberoaia (Nisporeni), BP s. Mărculești (Florești), “Minerva” în BP din s. Limbenii Noi, Glodeni, a centrelor informaționale (s. Tudora, s. Feștelița, r-nul Ștefan-Vodă, BP s. Ochiul Alb, Drochia), Centrului de referințe virtuale (BPO Ștefan-Vodă), Centrului de Informare și Documentare Drochia (BPR Drochia), Centrului de Informare Cotova (BP s. Cotova, Drochia) și Mediatecii pentru copii și tineret (BP s. Scoreni, Strășeni), Centrului de informare (BP s. Pânășești, Strășeni), Centrului de agrement pentru tineret “Cutezătorii” (BP s. Izvoare, Fălești), centrelor și sălilor multimedia (BP s. Bravicea, Onișcani și Hirova din Călărași, BP s. Chișcăreni, Sângerei), Centrului “Tehnologiile informaționale” (BP s. Zastânca, Soroca) ș.a. De asemenea, au continuat să se bucure de succes la utilizatori centrele de informare și sălile multimedia inaugurate în anii precedenți. Grație acestor proiecte, susținute financiar de Fundația Soros-Moldova, bibliotecile publice, amplasate în spațiul rural, au devenit un factor cultural, educațional și social important în comunitate. Un factor vădit al implementării proiectelor respective este și renovarea bibliotecilor după reparații capitale, care a contribuit la crearea condițiilor favorabile pentru utilizatori. De regulă, bibliotecile informatizate sunt și un sprijin pentru inițierea cititorilor în utilizarea tehnologiilor informaționale. Astfel în BP din Mărculești, Florești, numai pe parcursul unui an, au beneficiat de instruire 48 de copii și 24 maturi.

Numărul de utilizatori ai mediatecilor a crescut considerabil, demonstrând încă o dată că biblioteca răspunde exigențelor, rigorilor societății cognitive, bazate pe tehnologiile informaționale.

49 de biblioteci publice sunt prezente în Internet cu propria pagină Web ori pe pagina fondatorilor, dintre care 13 sunt biblioteci comunale, 15 – biblioteci raionale/orășenești, 19 – biblioteci municipale și 2 – biblioteci naționale.

Utilizatorului îi sunt puse la dispoziție 150 de imprimante, dintre care 90 copiilor până la 16 ani, și 77 de scanere, inclusiv 43 copiilor.

PERSONALUL

● Pentru a face față exigențelor societății informaționale, bibliotecile publice necesită personal de specialitate, bine instruit și dispus spre instruire pe parcursul întregii vieți.

Anii de referință se caracterizează prin elaborarea de către Ministerul Culturii și punerea în funcțiune, în anul 2006, în conformitate cu Legea salarizării, a Regulamentului privind modul de conferire a gradelor de calificare a cadrelor bibliotecare.

La 1 ianuarie 2009, în bibliotecile publice activau 3495 de specialiști (în echivalent norme întregi – 3048,62), din care 2506 erau angajați în funcția de bibliotecari (2390,7 norme întregi). Din ei 1195 aveau studii superioare, inclusiv de specialitate –

790, și 1311 aveau studii medii, dintre care 811 – de specialitate.

Ca și în anii precedenți, în perioada raportată au activat pe 0,5 salariu: în raionul Telenești – 14 bibliotecari, în Cahul – 9 bibliotecari, în Edineț – 6 bibliotecari, în Călărași, Râșcani și Telenești – câte 5 bibliotecari, în Glodeni – 4 bibliotecari, în Anenii Noi – 3, la Drochia – 2 bibliotecari.

Lipsa la nivel național și local a unei politici de susținere a specialiștilor tineri a dus la situația că în unele rețele (spre exemplu Telenești) procentul bibliotecarilor cu vârsta până la 30 de ani se egalează cu 8,2 (5 persoane), iar personalul cu vârsta peste 45 de ani constituie 61%. O situație complicată urmărim și în municipiul Bălți, unde din cele 77 de state-funcții sunt ocupate doar 60. Statutul social și salarizarea sub orice nivel sunt motivul neocupării posturilor vacante. Majoritatea angajaților din rețeaua bibliotecilor publice din Bălți sunt pensionari ori sunt aproape de atingerea vârstei de pensionare.

În scopul stimulării personalului, managerii instituțiilor utilizează diverse forme și metode de lucru. Cu prilejul Zilei Bibliotecarului, în anii raportați, au avut loc mai multe activități. La Biblioteca Municipală Orhei a fost inaugurat **Clubul bibliotecarilor din Orhei**, la Criuleni – **Școala Raională a “Tânărului bibliotecar”**, la Bălți și Glodeni ședințele festive ale **Clubului bibliotecarilor din municipiul Bălți** și **Clubului profesioniștilor “Bibliotecarul”**, la BPO “Mihai Eminescu” din Rezina – **simpozioanele “Lumea fără nume a lui Lucian Blaga”** și “Biblioteca

– templu spiritual”, **serata** “O viață printre cărți”, **concursul literar** “Cea mai frumoasă dedicație bibliotecii și bibliotecarului”. Angajații bibliotecilor publice din raionul Râșcani au participat la **întrunirea metodică**, desfășurată în cadrul **clubului “Erudit”**, care activează în incinta BPO din Costești și la serata literar-artistică “Zbor continuu prin sufletul cărților”, prilejuite de Ziua Bibliotecarului și organizate de Secția raională cultură Râșcani. BPR “Mihail Sadoveanu” din Strășeni a organizat **Conferința raională** “Biblioteca publică în demersul său spre societatea cunoașterii”.

În scopul aprecierii celui mai bun bibliotecar din rețeaua bibliotecilor publice, BPR Nisporeni organizează anual activitatea **“Ora de bilanț”**; BPO “Mihai Eminescu” Rezina – concursul “Cel mai bun bibliotecar al anului”, BPR Anenii Noi – **concursurile** “Topul bibliotecarilor din raion”, “Cel mai bun bibliotecar din raion”, “Cel mai insistent în obținerea mijloacelor financiare”, “Pentru fidelitate profesiei”, “Cea mai modernă bibliotecă”, “Imagine pozitivă în comunitate”. Pentru a ridica statutul social al bibliotecarului și imaginea bibliotecii, Secția raională cultură Ialoveni împreună cu BPO “Petre Țefănuță”, în cadrul concursului raional “Cel mai bun bibliotecar din raion”, au inclus un proiect de promovare și de ridicare a prestigiului instituției bibliotecare.

Instruirea continuă

Nevoia crescândă de informare în toate structurile economiei naționale și necesitatea gestionării informației au făcut să se simtă și mai mult necesitatea ridicării nivelului de profesionalism al bibliotecarilor. În 2006, când bibliotecarii din Republica Moldova au obținut dreptul de a susține un examen pentru obținerea gradului de calificare, activitatea Școlii de Biblioteconomie din Moldova a fost întreruptă pentru o perioadă nedeterminată, din motivul încheierii proiectului susținut financiar de Fundația Soros-Moldova. Pentru a face față provocărilor timpului, conducerea bibliotecilor centrale a încercat să rezolve problema instruirii personalului, utilizând diferite forme și metode de lucru.

În cadrul BM “Eugeniu Coșeriu” din Bălți, în anul 2006, a fost inaugurat **Centrul Instructiv**, care are drept scop instruirea continuă a bibliotecarilor din municipiul Bălți. De mai mulți ani funcționează **Clubul bibliotecarilor din municipiul Bălți**. În același an, la Biblioteca Municipală Orhei a fost inaugurat **Clubul bibliotecarilor din Orhei**. **Clubul profesioniștilor “Bibliotecarul”** activează la BPR Glodeni. La BPR “Mihail Sadoveanu” Strășeni își desfășoară activitățile “Școala tânărului bibliotecar”. Pentru tinerii bibliotecari ai Bibliotecii Naționale, în anul 2008, a fost inaugurată Școala fără de sfârșit.

Pentru angajații fără studii în domeniul biblioteconomiei se organizează seminare-practicumuri (Soro-ca), stagieri (Nisporeni), ateliere de lucru (Telenești, Bălți, Strășeni) seminare zonale “Extinderea servi-

ciilor oferite de bibliotecă”, “Formarea fondului de publicații în condițiile actuale” (Anenii Noi, Călărași, Telenești), “Rolul tehnologiilor informaționale în popularizarea cărții” (BPO Mărculești), “Noile forme și metode de lucru” (BP s. Ghindești, Florești, BP s. Scoreni, Strășeni, BP din s. Țahnăuți, Rezina, BP din s. Limbenii Noi, Glodeni) etc.

Unele rețele de biblioteci practică, în scopul schimbului de experiență, întâlnirile cu specialiștii altor biblioteci. Astfel bibliotecile din raionul Criuleni i-au avut ca oaspeți pe Ala Panici (BNRM), Tamara Lari (BP Cricova), Francesca Cianci (Roma, Italia).

Un suport educațional pentru instruirea profesională a bibliotecarilor din Moldova rămân să fie edițiile periodice de specialitate atât de nivel național, cât și de nivel local. Îndeosebi a crescut numărul edițiilor de specialitate elaborate și editate de către bibliotecile-centre biblioteconomice teritoriale și bibliotecile publice din țară, iar cele cunoscute au intrat în faza matură și pot să facă față provocărilor timpului, bucurându-se de un mare succes: revista “BiblioPolis” (BM “B.P. Hasdeu”), “Buletinul biblioteconomic” și revista “Biblio-info” (BM “Eugeniu Coșeriu” Bălți), buletinele informative “Interacțiune” (BPO “V. Alexandri” Telenești), “Universul” (BP s. Hirova, Călărași), “Gazeta bibliotecarului” (BPR Briceni), ziarul “Universul lecturii” (BPR pentru Copii din Cahul), “Buletinul informativ al Centrului PRO-Nord” (BPR Briceni); “Buletin de informare al intrărilor” (Soroca); “Buletinul Informativ al Centrului de Informare și Documentare în Medicină” (BPR Călărași), “Buletin de Văsieni” (BP s. Văsieni, Telenești), “Buletin de Țân-

țăreni” (BP s. Țânțăreni, Telenești), “Buletin de Pistruieni” (BP s. Pistruieni, Telenești), buletine trimestriale tematice “Servicii de bibliotecă destinate persoanelor dezavantajate” (BP s. Sadova, Călărași), “Cercul de veghe” de Maia Tonu (BP s. Bravicea, Călărași), altele.

Voluntariat

În ultimii ani, pentru asigurarea activității bibliotecilor publice din țară, sunt utilizate tot mai larg serviciile voluntarilor (BPR „T. Isac” Criuleni; BM “B.P. Hasdeu” Chișinău). În bază de voluntariat activează cu succes, de câțiva ani, Biblioteca Publică din satul Colonița, municipiul Chișinău. La BP din satul Tătărești, Strășeni, a fost inaugurat Clubul de Voluntari “Cugetul”, proiect finanțat de Fundația Soros-Moldova. Având sprijinul voluntarilor, BP din s. Chișcăreni a editat pliantele “Sala multimedia”, “Amic”, “Biblioteca publică: file de istorie”, “Istoria bibliotecii publice”. Cu susținerea voluntarei Francesca Cianci (Italia), la BPR “T. Isac” din Criuleni s-au ținut cursuri gratuite de studiere a limbii italiene. Grație susținerii echipelor de voluntari, a devenit posibilă punerea la dispoziția comunităților sătești a serviciilor de bibliotecă câte 12-14 ore pe zi, precum și modificarea programului de lucru al bibliotecilor pentru a-l face mai comod utilizatorilor. Practic toate bibliotecile publice din spațiul rural, care au beneficiat de un șir de granturi pentru crearea centrelor de informare comunitară, de acces la informație, a sălilor multimedia, se bucură de o susținere din partea voluntarilor. Printre voluntarii bibliotecilor sunt elevii gimnaziilor și liceelor, intelectualii, reprezentanții ONG-urilor și asociațiile obștești din Republica Moldova, angajații Corpului Păcii, agenții economici.

CONCLUZII

Reușite

- Elaborarea Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare și punerea în funcțiune a mecanismului de atestare a cadrelor bibliotecare, aprobat de Ministerul Culturii și Turismului, coordonat cu Ministerul Economiei și Comerțului și Ministerul Finanțelor;
- Încheierea Acordului de colaborare cu Fundația “Conferința Bibliotecilor Naționale Europene” (CENL), care prevede integrarea BNRM în sistemul unic al bibliotecilor naționale din Uniunea Europeană – Biblioteca Numerică Europeană, prin intermediul proiectului “Fumagaba” (2008);
- Numerizarea unui set impunător de documente din colecția de Cărți poștale și Colecția de publicații periodice vechi (cca 15000 pagini), documente incluse în Registrul Programului național “Memoria Moldovei”. Plasarea unor documente de patrimoniu ale BNRM pe pagina Web a Bibliotecii Europene;
- Colaborarea mai eficientă cu reprezentanții administrației publice locale;
- Implementarea mai multor proiecte de extindere a serviciilor pentru beneficiarii bibliotecilor publice;
- Extinderea procesului de informatizare în bibliotecile din localitățile rurale, în special prin implementarea unui șir de proiecte de informatizare a bibliotecilor;
- Obținerea de finanțări mai considerabile din bugetele consiliilor locale la capitolul achiziția de carte și modernizarea bibliotecilor;

- Stoparea procesului de lichidare a bibliotecilor publice și demararea procesului de deschidere și de reînființare a acestora (în special în spațiul rural).

Probleme

- Fluctuația mare a personalului de bibliotecă, angajat în bibliotecile publice, și lipsa acestuia, în special din cauza statutului social al bibliotecarilor și a salarizării neadecvate chiar și în situația implementării Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare;

- Lipsa unui centru de instruire a personalului din bibliotecile publice la nivel național după încetarea activității, în anul 2006, a Școlii de Biblioteconomie din Moldova, care, pe parcursul anilor 2001-2006, a acoperit strategic și practic procesul instruirii continue a bibliotecarilor din Moldova;

- Lipsa la nivel național și local a unei politici de susținere a specialiștilor tineri;

- Închiderea mai multor biblioteci pe parcursul unor perioade îndelungate (din diverse motive);

- Insuficiența resurselor financiare, în special pentru achiziția de carte și reparații;

- Reducerea considerabilă a fondurilor de carte deținute de biblioteci (în comparație cu anul 2004 cu 722,9 mii documente);

- Folosirea insuficientă a indicatorilor de performanță precum și comparațiile acestora cu indicatorii altor biblioteci de același fel în demersul managerial și în negocierea bugetului cu reprezentanții unităților administrative locale).

LISTA ABREVIERILOR

BM – Biblioteca Municipală

BNC – Biblioteca Națională pentru Copii

BNRM – Biblioteca Națională a Republicii Moldova

BP – Biblioteca Publică

BPO – Biblioteca Publică Orășenească

BPR – Biblioteca Publică Raională

CENL – Conference of European National Librarians (Conferința Bibliotecilor Naționale Europene)

IFLA – International Federation of Library Associations (Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci)

IREX – International Research & Exchanges Board (Consiliul pentru Cercetări și Schimburi Internaționale)

Mun. – Municipiu

PASET – Proiectul Abilitarea Socio-Economică a Tinerilor

RM – Republica Moldova

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură)

SUMAR

Argument	3
Rețeaua de biblioteci publice	3
Dezvoltarea colecțiilor	11
Facilități și servicii	22
Filialele de carte românească	25
Utilizatorii și utilizarea bibliotecilor	27
Activitatea de memorie și cunoaștere locală a bibliotecilor	35
Dialog cultural	41
Informatizarea bibliotecilor	45
Personalul	49
Concluzii	55
Lista abrevierilor	57

Indicii de activitate a bibliotecilor publice din rețeaua Ministerului Culturii al Republicii Moldova în anii 2005-2008

Bun de tipar: 18.03.2010

Coli de tipar: 3,75

Tiraj: 60

Tiparul sub comanda nr. 1
executat la Imprimeria BNRM,
str. 31 August 1989 nr. 78 A,
Chișinău

Indicii de activitate a bibliotecilor publice din rețeaua Ministerului Culturii al Republicii Moldova în anii 2005-2008

TABELUL NR.1 REȚEAUA ȘI STATELE

TABELUL NR. 2 MIȘCAREA FONDULUI DE PUBLICAȚII

TABELUL NR. 3 COMPONENTA CALITATIVĂ A FONDULUI DE PUBLICAȚII

TABELUL NR. 4 ASIGURAREA BIBLIOTECILOR PUBLICE DIN RM CU PUBLICAȚII ÎN LIMBA DE STAT CU GRAFIE LATINĂ

TABELUL NR. 5 UTILIZAREA FONDULUI DE PUBLICAȚII

TABELUL NR. 6 NUMĂRUL DE CITITORI ȘI INDICII MEDII DE INTENSITATE A MUNCII

TABELUL NR. 6A NUMĂRUL DE CITITORI ȘI INDICII MEDII DE INTENSITATE A MUNCII

TABELUL NR. 7 UTILIZAREA BIBLIOTECII. FACILITĂȚI ȘI SERVICII